

Wędrując ku dorosłości

Wychowanie do życia w rodzinie
Program nauczania dla klas V-VI
szkoły podstawowej

Teresa Król
Krystyna Maśnik
Grażyna Węglarczyk

 Rubikon
WYDAWNICTWO

© Copyright by Wydawnictwo Rubikon
Kraków 2010

Korekta: Anna Grochowska-Piróg

Projekt okładki: Marzena Astramowicz

Program dopuszczony do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej.
Numer dopuszczenia DKW-4014-253A/99

ISBN 83-910830-7-1

Wydawnictwo **Rubikon**

30-376 Kraków, ul. Zakrzowiecka 39 D

tel./fax: 12 263 60 76, tel.: 12 263 60 72, 263 60 74

<http://www.rubikon.krakow.pl>

e-mail: rubikon@rubikon.krakow.pl

Spis treści

Przedmowa

4

Wstęp

5

Klasa V

1. Ciekawe problemy, ważne pytania,
czyli o tematyce naszych spotkań 12
2. Rodzina w życiu człowieka 13
3. I wy studiujecie w Akademii Dobra 14
4. Jestem gałązką drzewa genealogicznego 15
5. Sztuka życia rodzinnego 16
6. Rodzicielstwo: Mama, Tata, Ja i...
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 17
7. Rodzi się człowiek
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 18
8. Dojrzwianie: co się ze mną dzieje?
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 19
9. Trudny czas dojrzewania
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 20
10. Sfera intymności – sferą bezpieczeństwa
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 21
11. Odpowiedzialność za słowo 22
12. W kręgu kolegów i koleżanek 23
13. Rola mężczyzny w życiu rodzinnym 24
14. Rola kobiety w życiu rodzinnym 25

Klasa VI

1. Wspólnota rodzinna i zachodzące w niej relacje 26
2. Dom moich marzeń 27
3. Rozwiązywanie konfliktów 28
4. Umiejętność świętowania 29
5. Odmienność płci – wzajemne uzupełnianie się
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 30
6. Higiena okresu dojrzewania
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 31
7. Moje ciało zasługuje na szacunek
(lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców) 32
8. Ja w grupie rówieśniczej 33
9. Blaski i cienie koleżeństwa 34
10. Rozsądne gospodarowanie pieniędzmi 35
11. TV – konkurentką naszej wyobraźni 36
12. Jak nie zgubić się w hipermarkecie świata? 37
13. O wartości rodziny 38
14. Przekaz wartości, tradycji i zwyczajów w rodzinie 39

„System oświaty zapewnia w szczególności wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny”.

(Ustawa o systemie oświaty, 1998)

Przedmowa

Mamy nadzieję, że program ten spełni oczekiwania szkoły i rodziców. Chcemy pomóc dzieciom w rozwoju osobowości i odnalezieniu się w dzisiejszym świecie. Cywilizacja nie- sie wiele dobrodziejstw, ale równocześnie sporo zagrożeń. Dom i szkoła mają obowiązek wspierać dziecko stojące przed koniecznością wyborów.

Prezentowany program uwzględnia zagadnienia socjalizacji i umiejętności porozumie- wania się z innymi. Pomaga też nauczycielowi „wychowania do życia w rodzinie” wesprzeć uczniów w rozwiązywaniu problemów wieku dojrzewania. Obowiązkiem domu i szkoły jest przekazanie wiadomości w sposób rzetelny, a jednocześnie delikatny. Zakres treści tych zajęć wymaga od pedagoga taktu i szczególnej ostrożności. Informacje przekazane uczniom- wi są sprzężone z koncepcją wychowawczą zmierzającą do integralnego ujęcia ludzkiej seksualności.

Złożoność problematyki mobilizuje nauczyciela do tego, aby rozważania o dorastaniu człowieka ukazać nie tylko w aspekcie płciowości, ale też powiązać je z refleksjami o ro- dzinie, kulturze i wartościach moralnych. Metodyka zaproponowanych zajęć opiera się na uwzględnieniu metod aktywizujących oraz szczerym, podmiotowym dialogu korzystnym dla obu stron układu wychowawczego.

Program dotyczy klas V-VI i wprowadza w pierwszy etap zajęć na temat koleżeństwa, przyjaźni, miłości i rodziny. Jest też zapowiedzią etapów następnych, przewidzianych dla gimnazjum i liceum.

*Teresa Król
Krystyna Maśnik
Grażyna Węglarczyk*

Wstęp

1. Rodzice i szkoła – wzajemne relacje

„Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień”.

(Kodeks rodzinny i opiekuńczy
– ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Art. 96, poz. 59)

W świetle powyższego stwierdzenia można zapytać, jaka rola w wychowaniu do życia w rodzinie przypada szkole? Odpowiedź jest jednoznaczna: nauczyciele i wychowawcy powinni kierować się zasadą pomocniczości. Szczególnie tam, gdzie rodzina nie może skutecznie wychować sama (rodziny dysfunkcyjne, niewydolne), wówczas nauczyciele działają w imieniu rodziców. Bywa też tak, że rodzice nie potrafią rozmawiać z dziećmi na tematy związane z płciowością i czują się bezradni. Z jednej strony chcą uchronić dzieci przed dewastacją ich delikatnej psychiki, a z drugiej boją się być posądzeni o nienowoczesność. Trzeba jednak, aby byli świadomi, że rozporządzenie MEN w sprawie wprowadzenia zajęć edukacyjnych „Wychowanie do życia w rodzinie” do nauczania szkolnego daje im możliwość zdecydowania o uczestnictwie ich dzieci w tych lekcjach. Nauczyciel przed przystąpieniem do realizacji zajęć ma obowiązek przedstawić rodzicom program, podręcznik oraz pomoce dydaktyczne. Jeśli przedstawiony program i działania wychowawcze nie będą rodzicom odpowiadały, wówczas mogą nie wyrazić zgody na uczestnictwo swojego dziecka w tych zajęciach.

Trzeba mieć nadzieję, że nauczyciele zaproponują takie wychowanie, które nie oddzieli sfery seksualnej od emocjonalnej oraz od rozwoju duchowego. Przejrzystość osobowa wychowawcy i prawość jego charakteru wzbudzi zaufanie rodziców i pozwoli na współpracę. Taka

spójność w wychowaniu może stawić czoło współczesnym zagrożeniom i przynieść pozytywne efekty w procesie prorodzinnego wychowania.

2. Cele „Wychowania do życia w rodzinie”

Każdy nauczyciel, a szczególnie ten, który będzie realizował zajęcia edukacyjne z „Wychowania do życia w rodzinie”, winien mieć jasny cel swojego oddziaływania. Chodzi o to, aby nauczyciel tego przedmiotu i jego świat wartości rzeczywiście wspierały uczniów w kształtowaniu osobowości oraz pomagały wychowankom otworzyć się na potrzeby drugiego człowieka.

Przez stopniową realizację programu uczniowie powinni osiągnąć emocjonalną dojrzałość oraz przyjąć taką postawę, która umożliwi im życie w rodzinie pełnej pokoju i radości. Świat wartości, ku któremu nauczyciel będzie „pociągał”, da wychowankom motywację do urzeczywistnienia w swoim życiu dobra, piękna i prawdy oraz właściwe rozumienie odpowiedzialności.

Główne cele „Wychowania do życia w rodzinie” to:

POZNANIE

- zagadnień związanych z rozwojem fizycznym, psychicznym i społecznym człowieka,
- dróg rozwoju emocjonalnego i uczuciowego,
- funkcji i organizacji życia rodzinnego.

KSZTAŁCENIE

- refleksyjnego stosunku do siebie,
- przekonania o konieczności kierowania własnym rozwojem,
- wrażliwości na potrzeby otoczenia,
- uwzględniania potrzeb innych ludzi i służenia im.

WYCHOWANIE

- bogacenie życia wewnętrznego i potrzeb uczuciowych,
- wyzwolenie potrzeb wyższych jako warunek samorozwoju.

Powyższe cele wskazują na generalny kierunek działań edukacyjnych, a ponieważ są bardzo szerokie, zostały w naszym programie

uszczegółowione dla poszczególnych jednostek lekcyjnych i niejednokrotnie tak sprecyzowane, aby dotyczyły pojedynczych zadań, które uczeń wykonuje pod kierunkiem nauczyciela.

3. Osiągnięcia

Zajęcia edukacyjne, których celem jest przygotowanie młodego pokolenia do życia w rodzinie, mają szczególny charakter: przedmiot obligatoryjny dla dyrektora szkoły, natomiast dla uczniów dobrowolny. Ponadto zajęcia „Wychowanie do życia w rodzinie” nie podlegają ocenie, dlatego też cele szczegółowe zostały przełożone na konkretne umiejętności ucznia i znalazły swoje miejsce w zapisie: Osiągnięcia.

Specyfika ich polega na tym, że przygotowują one do skutecznego radzenia sobie w bezpośrednich kontaktach międzyludzkich, akceptacji swojej płciowości i dokonywania w przyszłości (tej bliższej, a także dalszej) właściwych, odpowiedzialnych wyborów.

Ocenę wystawi kiedyś uczniowi samo życie – oby jak najlepszą!

4. Liczba godzin i podział na grupy

W planowaniu zajęć należy uwzględnić różne tempo rozwoju psychoseksualnego dziewcząt i chłopców, co wymaga prowadzenia niektórych zajęć z podziałem na grupy według płci. Podział ten jest umotywowany nie tylko częściowo „krępującymi” tematami, które dotyczą stosunkowo niewielkiej liczby zajęć, lecz także i tym, że w okresie dojrzewania świat wewnętrzny dziewcząt i chłopców, ich zainteresowania, potrzeby psychiczne są tak bardzo różne, że w grupach jedнопłciowych praca wychowawcza może być spokojniejsza i bardziej twórcza. O tematach, które będą realizowane w grupach, ostatecznie zdecydować nauczyciel – być może we współpracy z rodzicami. Dlatego proponuje się dla nauczyciela 19 godzin rocznie (np. zajęcia w jednym semestrze w każdej klasie objętej programem), a dla uczniów po 14 godzin: 9 spo-

tkai wspólnych i 5 z podziałem na grupy. Taki przydział godzin ustalony przez MEN znajduje odzwierciedlenie w proponowanym programie – po 14 jednostek tematycznych dla każdej klasy.

5. Struktura programu, układ treści

Materiał nauczania został ułożony w cykle, ma więc spiralny układ treści. Nauczyciel w kolejnych klasach porusza się w obrębie haseł programowych dotyczących: rodziny, funkcji płciowości, komunikacji międzyludzkiej i profilaktyki uzależnień. Każdy cykl jest dostosowany do wieku uczniów, ich możliwości percepcyjnych. Stanowi bazę i układ odniesienia dla podobnego cyklu w następnych poziomach nauczania.

Świadomość, że praca wychowawcza jest procesem długofalowym, prowadzącym do wewnętrznego zharmonizowania młodego człowieka, wymaga od nauczyciela dużej czujności i elastyczności w działaniu. Dlatego też przedstawione w tym układzie treści programowe trzeba potraktować jako pewną propozycję. Nauczyciel, jako kreator spotkania, powinien uwzględnić specyfikę każdego zespołu klasowego, oczekiwania uczniów, ich rzeczywiste potrzeby i pogodzić je z zasadą stopniowego wprowadzania w zagadnienia wymagające dojrzałości emocjonalnej i intelektualnej.

Trzeba tylko pamiętać, aby treści i sposób przekazu rzeczywiście pomagały uczniom w kształtowaniu postawy akceptującej swoją osobowość i wzmacniały szacunek dla innych.

6. Metody i techniki pracy z uczniami

Nauczyciel – główny projektant sytuacji dydaktycznej – dobiera do treści nauczania właściwe metody. Repertuar sposobów i technik działania na zajęciach z „Wychowania do życia w rodzinie” winien być bogaty i różnorodny. Zamierzeniem naszego programu jest przedstawienie takiej propozycji,

która ukierunkuje wychowanków na rozwój zarówno intelektualny, jak też psychiczny, moralny i społeczny. Dlatego zostały zaproponowane formy i metody pracy wzmacniające komunikację, zarówno w relacji: uczeń – nauczyciel, jak również uczeń – uczeń.

Wychowanie do wolności i odpowiedzialności będzie skuteczne tylko wtedy, gdy uczeń aktywnie włączy się w proces dydaktyczno-wychowawczy i świadomie, z wyboru, przyjmie proponowane wartości.

Zadaniem nauczyciela jest zbudowanie takiej koncepcji lekcji, aby obudzić w uczniach czynnik emocjonalny. Otwartość nauczyciela oraz jego pomysłowość będą tu najważniejsze.

Wiadomo, że słuchanie i zapamiętywanie jest trudniejsze niż oglądanie i zapamiętywanie. Zapamiętujemy lepiej wówczas, gdy angażujemy zmysł wzroku, obraz mówi więcej niż tysiąc słów. Dlatego w programie często proponujemy wykorzystanie filmów sfabularyzowanych pt. „Wędrując ku dorosłości”. Są również do dyspozycji filmy o treści poważniejszej z serii „Człowiek • Miłość • Rodzina”, pt. *Tajemnice kobiecości* (o dojrzewaniu dziewcząt) i *Tajemnice męskości* (o dojrzewaniu chłopców).

Nie jest łatwo przekazywać prawdy oczywiste, np. mówić o wzajemnej pomocy w domu rodzinnym, świętowaniu, miłości itp. Tematy te wymagają języka niebanalnego, subtelnego, o dużym ładunku ekspresji. Prowadzący zajęcia muszą się kontrolować, aby nie popaść w ton podniosły, patetyczny. Tego młodzież nie lubi i choćbyśmy mówili samą prawdę, to jej nie przyjmie. W tym przypadku filmy mogą się okazać dużą pomocą, ale należy je umiejętnie wpleść w tok lekcji.

Nasze zajęcia nie powinny być nudne, monotonne. Twórcza postawa nauczyciela będzie tu najważniejsza. Od jego inwencji zależy, czy proces nauczania stanie się interesujący, a lekcje „Wychowania do życia w rodzinie” będą ciekawym wydarzeniem – tak dla wychowanka, jak i wychowującego.

METODY I TECHNIKI NAUCZANIA

PRACA W MAŁYCH GRUPACH

Uczniowie są podzieleni na małe zespoły (4-6 osób), które pracują nad tymi samymi lub odmiennymi problemami w tym samym czasie. Następnie przedstawiciele zespołów, zwani liderami lub sekretarzami, przedstawiają wnioski na forum całej klasy. Metoda pracy w małych grupach daje uczniom możliwość wykazania inicjatywy, uaktywnia ich i zapewnia większe bezpieczeństwo niż dyskusja na forum klasy. Ta forma pracy motywuje do zabierania głosu uczniów szczególnie niepewnych siebie, nieśmiałych. Praca w zespołach musi być dobrze zaplanowana i przygotowana oraz postrzegana przez uczniów jako ważna.

Jak dzielić na grupy?

Skład grupy powinien być dobrany według zasady zmienności, np. przez odliczanie (uczniowie w kole odliczają np. do 5 i tworzą grupę jedynkę, dwójkę itd.) lub przez losowanie karteczek z numerami grupy, wyciętych figur geometrycznych, puzzli, porozcinanych widokówek czy różnych rodzajów cukierków, ciasteczek itp.

Przebieg zajęć:

- prowadzący dzieli uczestników na zespoły,
- przedstawia pytania lub problemy (mogą być sformułowane na kartkach),
- określa czas pracy,
- każda grupa wybiera lidera, który będzie czuwał nad przebiegiem pracy i zapisywał wnioski,
- prowadzący zajęcia nie ingeruje w pracę zespołów,
- po zakończeniu pracy przedstawiciele zespołów przedstawiają wnioski w postaci krótkiego sprawozdania ustnego na forum klasy,
- prowadzący podsumowuje pracę grup i na tablicy lub arkuszach papieru notuje wnioski i omawia rezultaty pracy, wiążąc je z tematem spotkania.

DRAMA – SYMULACJA RÓL

Ta forma pracy polega na analizie danego zagadnienia poprzez wejście w sytuację osób, które rzeczywiście przeżywają omawiany problem. Najczęściej są to konkretne osobowości i sytuacje z życia. Chętni uczestnicy wcielają się w te osoby i spontanicznie odgrywają określoną sytuację. Każdy uczestnik powinien posiadać wystarczającą wiedzę o zakładanych okolicznościach, aby mógł prawidłowo zrozumieć rolę, którą ma odegrać. Po skończonej scenie uczniowie dzielą się swoimi przeżyciami. Grupa pod kierunkiem prowadzącego wyciąga wnioski i nad nimi dyskutuje.

Dzięki tej metodzie:

- uczniowie uzyskują wgląd w motywy i postawy innych osób,
- udział w symulacji poucza, jak zachować się w przyszłości,
- następuje pobudzenie aktywności i zaangażowania,
- uczniowie wyciągają wnioski i formułują własne rozwiązania.

Przebieg zajęć:

- prowadzący prosi chętne osoby o odegranie ról,
- role są jasno określone, np. zapis sytuacji na kartkach,
- czas trwania scenki powinien być stosunkowo krótki – do 4 minut,
- odgrywanie ról odbywa się spontanicznie,
- po zakończeniu scenki prowadzący pyta grających, co przeżywali w czasie gry,
- prosi, aby spróbowali nazwać uczucia towarzyszące im podczas odgrywania ról,
- w drugiej kolejności dzielą się swoimi wrażeniami obserwujący „widzowie”,
- prowadzący podsumowuje wypowiedzi uczestników.

Symulacje pozwalają graczom wejść w interakcje podobne do tych, które zdarzają się w otaczającej ich rzeczywistości. Prowadzą do poznania tej rzeczywistości i zrozumienia motywów ludzkiego działania,

a w konsekwencji ujrzenia swojej życiowej roli w różnych sytuacjach. Można niekiedy zastosować tzw. metodę odwróconych ról. Wówczas osoby biorące udział w dramie wymieniają się rolami i identyfikują z osobą prezentującą przeciwny punkt widzenia.

TECHNIKA PRACY W PARACH

Po wykonaniu pewnych zajęć ćwiczeniowych uczniowie są proszeni o zwrócenie się do swojego sąsiada w celu przedyskutowania omówionego zagadnienia. Technika ta jest stosowana szczególnie wtedy, gdy uczniowie mają przekazywać informacje związane z osobistymi przeżyciami, wrażeniami i reakcjami lub też dawać sobie nawzajem rady.

POGADANKA

Pogadanka polega na rozmowie nauczyciela z uczniem. Nauczyciel musi przewidywać, jaką ma uzyskać odpowiedź. Bazuje się na częściowej wiedzy uczniów i na ich doświadczeniu. Pedagogiczne walory pogadanki zależą od umiejętności formułowania pytań, które mają wywoływać niepokój intelektualny i uruchamiać sferę emocjonalną. Pytania te powinny aktywizować uczniów do myślenia i gotowości podjęcia dialogu. Należy unikać pytań zaczynających się od „czy”. Prowadzący pogadankę winien zatroszczyć się o to, aby udzielane odpowiedzi były poprawne, dostatecznie obszerne i wyczerpujące. Nie można dopuścić do zbytniego uszczegółowienia głównego zagadnienia, aby nie pominąć spraw istotnych. Pogadanka może mieć charakter wprowadzający, może zajmować znaczną część lekcji lub też mieć tylko charakter podsumowujący.

WYKŁAD

Metoda polega na jednokierunkowym przekazie informacji: w porządku chronologicznym i zwięzłym układzie logicznym. Wykład jest zbudowany z kilku części:

- część wstępna
 - podanie tematu,
 - podanie tez, czyli głównych zagadnień,
 - podanie literatury rozszerzającej temat,
 - uświadomienie celu wykładu;
- część główna
 - omówienie przedstawionych tez ilustrowane odpowiednio dobranymi przykładami, przygotowanymi cytatai, środkami audiowizualnymi;
- część końcowa
 - dokonanie zwięzłego podsumowania,
 - pytania uczniów.

Cechy dobrego wykładu:

- komunikatywność (używanie terminów zrozumiałych przez uczniów),
- poprawna dykcja,
- odpowiednie tempo mówienia,
- modulacja głosu,
- kontakt wzrokowy z uczniami,
- umiejętność improwizacji,
- prezentowanie treści z pamięci,
- oszczędna gestykulacja,
- przyjęcie postawy stojącej,
- w przypadku zmniejszającej się percepcji uczniów stosowanie tzw. przerywników (żarty, anegdota),
- duży ładunek zaangażowania emocjonalnego,
- odwoływanie się do przykładów, obrazów, ilustracji,
- wykład nie powinien być dłuższy niż 15-20 minut w gimnazjum, a w szkole podstawowej 6-10 minut.

DYSKUSJA

Dyskusja polega na zbiorowym roztrząsaniu problemu. Istotą dyskusji jest szczerą, nieskrępowaną wymianę poglądów oraz próba ich uzasadnienia.

Przedmiotem dyskusji są tylko te zagadnienia i problemy, w stosunku do których zakładamy różnicowanie poglądów.

Etapy dyskusji:

- przygotowanie do dyskusji
- wcześniej poinformować uczniów o planowanej lekcji – temacie – problemie, aby mogli zebrać odpowiedni materiał: wywiady, teksty, obserwacje, wnikliwe przemyślenia;
- dyskusja
- podanie tematu lekcji (dyskusji),
- wstęp,
- dyskusja właściwa;
- podsumowanie i wyciągnięcie wniosków.

Zasady dyskusji:

- 1) niedopuszczenie do ośmieszania czy wykpienia osób prezentujących niepopularne decyzje lub kontrowersyjne stanowiska,
- 2) przeciwdziałanie odbieganiu od tematu,
- 3) zachęcanie uczniów nieśmiałych do dyskusji,
- 4) wnikliwe i pełne grupowanie stanowisk,
- 5) unikanie natychmiastowej konfrontacji.

METODA „BURZY MÓZGÓW”

Bywa stosowana do znajdowania rozwiązań niekoniecznie konwencjonalnych. Daje wyższe prawdopodobieństwo znalezienia rozwiązania sprytnego, znacznie lepszego niż przeciętne.

Etapy metody:

– faza generacji pomysłów

Opisujemy problem i cele, do których chcemy dotrzeć. Zachęcamy do zgłaszania jakichkolwiek propozycji rozwiązań problemu, zapisując je na tablicy. Należy wyjaśnić, że w tej fazie jakiegokolwiek oceny pomysłów są niedopuszczalne, i przeciwdziałać wyrażaniu ocen.

– faza selekcji pomysłów

Jak najprecyzyjniej opisujemy zbiór kryteriów oceny propozycji rozwiązań. Należy zadbać o dobranie kryteriów najistotniejszych w kontekście celu, do którego chcemy dotrzeć. Następnie na forum klasy selekcjonujemy pomysły, rozpatrując je po kolei. Na końcu hierarchizujemy pomysły i wybieramy superpomysł, najlepsze rozwiązanie.

METODA „KARO”

Uczniowie indywidualnie lub w grupach otrzymują 9 kart w kształcie rombu, na których są umieszczone stwierdzenia dotyczące omawianego zagadnienia. Następnie szeregują karty w kształcie karo, umieszczając najwyżej kartonik z hasłem według nich najistotniejszym, poniżej umieszczają karty z hasłami mniej istotnymi, a na samym dole kartę z zagadnieniem najmniej ważnym. Technika ta uświadamia uczniom, że istnieją różne hierarchie wartości, i dlatego angażuje uczniów w dyskusję i pobudza do refleksji. Zakończenie ćwiczenia polega na porównaniu uszeregowania kart w poszczególnych grupach.

TECHNIKA ZDAŃ NIEDOKOŃCZONYCH

Ćwiczenie może przebiegać indywidualnie lub w grupach. Nauczyciel przygotowuje zestaw niedokończonych zdań, które mają być dokończone przez uczniów. Ćwiczenie to ułatwia samodzielne wypowiadanie się i przywołuje pewne skojarzenia. Ciekawe mogą okazać się podobieństwa i różnice między poszczególnymi wypowiedziami.

FOTOEKSPRESJA

Uczniowie otrzymują w grupach zdjęcia, ilustracje lub reprodukcje malarskie o treściach różnych lub związanych z tematem lekcji. Wybierają to zdjęcie (reprodukcję), które im najbardziej odpowiada. Po chwili refleksji uczniowie pokazują wybrane ilustracje i uzasadniają swój wybór.

METODA SYTUACYJNA (ANALIZA PRZYPADKÓW)

Wywołuje ona duże zainteresowanie uczniów dzięki samodzielnemu rozwiązywaniu problemów zawartych w odpowiednio dobranych sytuacjach. Zadaniem nauczyciela jest wybór przykładów zaczerpniętych z prasy młodzieżowej, listów do redakcji lub opowiadań. Prowadzący zajęcia może posłużyć się również filmem lub jego fragmentem.

Przebieg zajęć:

- uczniowie zapoznają się z typową dla danego tematu sytuacją,
- otrzymują polecenie wymagające podjęcia pewnych decyzji, zajęcia określonego stanowiska,
- przyjmują najczęściej indukcyjny tok rozumowania (od szczegółu do ogółu): analiza, porównanie, abstrahowanie, wysunięcie wniosków,
- po wyartykułowaniu poglądów prowadzący uogólnia i podsumowuje.

METODA „ŚNIEGOWEJ KULI”

Polega na przechodzeniu od pracy indywidualnej do pracy w całej grupie. Nauczyciel prosi o samodzielne, indywidualne przemyślenie problemu, następnie o przedyskutowanie w parach (i ewentualnie sporządzenie krótkich notatek). Dalszy etap: pary łączą się w „czwórki” i w tych zespołach następuje wymiana poglądów, wspólne ustalenia oraz ewentualna notatka. Dalszy ciąg ćwiczenia przebiega w „ósemkach”, „szes-

nastkach”; wreszcie ostateczny wynik i wyciągnięcie wniosków w całej klasie. Zanotowanie wyniku pracy na plakacie lub tablicy.

JAK REALIZOWAĆ WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE?

- Prowadzić zajęcia w sposób atrakcyjny i nieschematyczny.
- Niektóre tematy powinny wynikać z propozycji uczniów, tzw. „skrzynki pytań”.
- Wykorzystywać środki dydaktyczne: filmy, plansze, nagrania, prezentacje multimedialne.
- Przedmiot nie podlega ocenie. Swobodę wypowiedzi zapewnia uczniom przyjęcie zasady niekrytykowania.
- Na zajęciach winna dominować atmosfera ciepła, więzi i serdeczności (bez lęku i niepewności).

SP kl. V – I

Temat: Ciekawe problemy, ważne pytania, czyli o tematyce naszych spotkań

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uświadomienie uczniom celowości lekcji „Wychowania do życia w rodzinie”. 2. Ukazanie perspektywy dorosłego życia i potrzeby przygotowania się do pełnienia przyszłych ról życiowych: nauka i praca, ale także życie osobiste. 3. Podwyższenie poziomu komunikacji międzyludzkiej. 4. Umocnienie motywacji do uczestniczenia w zajęciach.	1. Czas dorastania – czasem pięknym, chociaż niełatwym. 2. Perspektywa rozwoju i dokonywania życiowych wyborów. 3. Treść naszych zajęć 4. Nasze oczekiwania i propozycje tematów na lekcje „Wychowania do życia w rodzinie”. 5. Poznajmy się.	1. Autoprezentacja nauczyciela. 2. Pogadanka wstępna o celowości zajęć. 3. Ćwiczenie: Daj się poznać (uczniowie w kręgu przedstawiają się i przypinają karteczkę ze swoim imieniem). 4. Ćwiczenie: Kim jestem (uczniowie w kręgu mówią kilka zdań o sobie, swoich zainteresowaniach itp.). 5. Krótka informacja nauczyciela o tematach spotkań oraz podręcznikach i pomocach do tego przedmiotu. 6. „Skrzynka pytań”	1. Kartoniki – identyfikatory, pisaki. 2. Książki dla uczniów, np. T. Król (red.) <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010; E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007. K. Ostrowska (red.), <i>Słownik pojęć. Wychowanie do życia w rodzinie</i>, Rubikon, Kraków 2007. E. Wójcik, <i>Metody aktywizujące w pedagogice grup</i>, Rubikon, Kraków 2009.	Uczeń: • przekona się, że o rodzinie można rozmawiać również na lekcjach; • przyjmie do wiadomości, że problematyka zajęć dotyczy spraw oczywistych, ale niepowtarzalnych i ważnych; • dowie się, że celem lekcji jest pomoc w wędrowaniu niełatwą drogą ku dorosłości.

SP kl. V – 2

Temat: Rodzina w życiu człowieka

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uświadomienie uczniom roli rodziny w życiu człowieka. 2. Wzmocnienie poczucia więzi z rodziną. 3. Zrozumienie przez uczniów własnego miejsca w rodzinie.	1. Pojęcie rodziny – kto tworzy rodzinę bliższą i dalszą. Dzieci jako niezbędny element pełnej rodziny. 2. Sytuacje i zjawiska łączące ludzi w obrębie rodziny: wspólne zamieszkanie, domowa atmosfera, wspólnie wykonywane czynności itp. 3. Znaczenie rodziny w życiu człowieka: zapewnienie bytu jej członkom, urodzenie i wychowanie potomstwa, wzajemne oddziaływanie miłością, pomoc i opieka, nauka życia we wspólnocie, przekaz kultury i tradycji.	1. Praca w grupach: uczniowie wśród licznych zdjęć wybierają te dotyczące rodziny w różnych sytuacjach życiowych i uzasadniają swój wybór. 2. Praca indywidualna: na kolorowych kartonikach uczniowie wypisują słowa kojarzące się z rodziną. 3. Pogadanka: uczniowie próbują odpowiedzieć na pytanie: czym jest rodzina w życiu człowieka? 4. Podsumowanie.	1. Zdjęcia i rysunki wycięte z czasopism. 2. Kolorowe karteczki samoprzylepne. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010. E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: • uświadomi sobie znaczenie terminu „rodzina”; • pozna podstawowe funkcje rodziny; • zrozumie znaczenie relacji pomiędzy członkami rodziny dla własnego rozwoju.

SP kl. V – 3

Temat: I wy studiujecie w Akademii Dobra

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uzmysłowanie ponadczasowości rodziny – domu jako przestrzeni duchowej, gdzie buduje się więź. 2. Zwrócenie uwagi na ważność rodziny jako miejsca socjalizacji młodego człowieka. 3. Kształtowanie wrażliwości estetycznej ucznia, który powinien zauważyć potrzebę przytulności wnętrza i odpowiedniego wystroju domu.	1. Dom miejscem niepowtarzalnym ze względu na swoisty mikroklimat. 2. Dom jako uczelnia. w której studiuje się: empatię, altruizm, przyjaźń, zrozumienie, miłość, zaufanie itd. – miejsce, gdzie wszyscy uczą się nawzajem od siebie. 3. Dyplom Akademii Dobra to umiejętność życia również z innymi ludźmi.	1. Pogadanka wprowadzająca do filmu: uzmysłowienie dzieciom, że będąc w rodzinie uczą się życia – są studentami. 2. Projekcja filmu <i>W rodzinie</i> z serii „Wędrując ku dorosłości”. 3. Refleksje po filmie (wypowiedzi uczniów mogą być notowane na tablicy): • czym jest dom? • co studiujemy w Akademii Dobra? • kto jest wykładowcą, a kto słuchaczem? • w jakiej sytuacji te role mogą się odmieniać? • w jakim wnętrzu i wystroju czujemy się dobrze? 4. Podsumowanie nauczyciela.	Film <i>W rodzinie</i>, cz. I, „Wędrując ku dorosłości”, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010. E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> T. Król, <i>Konspekty lekcji wychowania do życia w rodzinie</i> – dołączone do filmów <i>Wędrując ku dorosłości</i>, Rubikon, Kraków 2008. <i>Jak żyć z ludźmi</i> (materiały CMPP-Ped), Warszawa 2000. M. Braun-Galkowska, <i>Psychologia domowa</i>, Wyd. KUL, Lublin 2008.	Uczeń: • dostrzeże wagę więzi rodzinnych, które pomagają wejść w życie; • bardziej doceni starania rodziców zaspokajających potrzeby bytowe i dających poczucie bezpieczeństwa; • zwróci uwagę na schludność i estetykę pomieszczeń, które również wpływają na atmosferę domu, i sam także będzie zabiegał o tę schludność i porządek.

SP kl. V – 4

Temat: Jestem gałązką drzewa genealogicznego

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Budzenie dociekliwości dziecka: kim jestem? kim byli moi przodkowie? 2. Poznanie dziejów swojej rodziny i sposobu zapisu ciągłości rodu w formie drzewa genealogicznego. 3. Pogłębienie związku emocjonalnego ucznia ze swoją rodziną. 4. Wzbogacenie słownictwa o terminy związane z rodziną i pokrewieństwem.	1. Dlaczego nie jestem NN? Każdy jest ogniwem w dziejach swojej rodziny. 2. Nazwy pokrewieństwa członków rodziny, np.: stryj, stryjenka, wuj, wujenka, szwagier, szwagierka, teściowa, świekra, bratowa, pociołek, krewni „po kądzie-li” i „po mieczu”, krewni a powinowaci itd. 3. Doświadczenia starszych skarbnicą przechowującą wartości kulturowe, religijne i patriotyczne.	1. Rozmowa kierowana o rodzinie, w której obecnie żyjemy; o imionach, które otrzymaliśmy. 2. Praca ze słownikiem języka polskiego (wyszukiwanie i wyjaśnianie terminów oznaczających rodzaje pokrewieństwa). 3. Rysowanie przykładowego drzewa genealogicznego (na tablicy, arkuszu papieru lub foliogramie). 4. Indywidualne rysowanie drzewa genealogicznego lub wykonanie ćwiczenia – dalszy ciąg zadania dziecko wykonuje w domu wraz z rodzicami.	1. Słownik języka polskiego. 2. Słownik etymologiczny języka polskiego. 3. Foliogram z przykładowym drzewem genealogicznym, np. za: P.J. Cooper, <i>Sprawne porozumiewanie się. 114 scenariuszy ćwiczeń z mówienia i słuchania</i> (s. 46-47), Wyd. CODN, 1999. <u>Literatura dla ucznia:</u> E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. K. Iłakowiczówna, <i>Portrety imion</i>. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> J. Bubak, <i>Księga naszych imion</i>, Ossolineum 1993.	Uczeń: • uzmysłowi sobie swoje konkretne miejsce w rodzinie i społeczności; • umie narysować drzewo genealogiczne, uwzględniając siebie; • potrafi wsłuchiwać się we wspomnienia dziadków i rodziców.

SP kl. V – 5

Temat: Sztuka życia rodzinnego

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uświadomienie, że porozumiewanie się (komunikacja) jest niezwykle istotnym elementem życia rodzinnego. 2. Poznanie rodzajów komunikatów (werbalne i niewerbalne). 3. Ukazanie roli empatii w życiu rodzinnym. 4. Kształtowanie postawy wdzięczności wobec najbliższych.	1. Życie rodzinne sztuką, której można i trzeba się nauczyć. 2. Nadawanie komunikatów zgodnych z intencjami, zrozumiałych dla odbiorcy. 3. Empatia niezbędnym elementem harmonii rodzinnej. 4. Wspólny udział w pracach domowych. 5. Sposoby wyrażania szacunku i wdzięczności rodzicom, dziadkom, rodzeństwu itd.	1. Pogadanka. Wprowadzenie do filmów – zwrócenie uwagi na rolę rozmowy z rodzicami i podziału prac domowych. 2. Projekcja fragmentów filmów. 3. Pogadanka (na podstawie filmów): Jakiego rodzaju komunikaty wysyłam do najbliższych?, Jak często rozmawiam z rodzicami?, W jaki sposób włączam się w prace domowe?. 4. Ćwiczenie: zdania niedokończone, np. „Szacunę moich rodziców za...”, „Swoją wdzięczność wyrażam przez...”, „Moi dziadkowie lubią, gdy...”.	1. Fragmenty filmu z serii „Wędrując ku dorosłości”, np. <i>W rodzinie</i>. 2. Kartki ze zdaniami niedokończonymi. <u>Literatura dla ucznia:</u> E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> E. Sujak, <i>Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie</i>, Rubikon, Kraków 2002. T. Król, <i>Konspekty lekcji wychowania do życia w rodzinie</i> – dołączone do filmów „Wędrując ku dorosłości”, Rubikon, Kraków 2008.	Uczeń: • dostrzeże rodziców jako osoby, które obdarzają go miłością; • wzmocni więź z rodzicami, dziadkami, rodzeństwem itd.; • potrafi nazwać rodzaje komunikatów i je ulepszać; • będzie umiał wyrazić wdzięczność i szacunek najbliższym.

SP kl. V – 6 Lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców

Temat: Rodzicielstwo: Mama, Tata, Ja i...

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Ukazanie rodzicielstwa jako jednego z podstawowych celów małżeństwa. 2. Dostarczenie podstawowej wiedzy o budowie i funkcjonowaniu układu płciowego żeńskiego i męskiego.	1. Dziecko jako wartość w życiu małżeństwa. 2. Budowa układu płciowego męskiego i żeńskiego, przygotowanie organizmu do rodzicielstwa. 3. Funkcjonowanie układu płciowego męskiego: stała produkcja plemników. 4. Funkcjonowanie układu płciowego żeńskiego: cykliczne dojrzewanie komórek jajowych. 5. Wspólna odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za poczęcie dziecka.	1. Praca w grupach: uczniowie szukają odpowiedzi na pytanie, dlaczego wśród zdjęć kojarzących się z rodziną (wcześniejsza lekcja) wybierali często te, na których były dzieci? 2. Pogadanka nt. wartości i znaczenia dziecka w rodzinie. 3. Krótki wykład na temat budowy i funkcjonowania układu płciowego mężczyzny i kobiety. 4. Podsumowanie z użyciem plansz.	1. T. Król, K. Maśnik, <i>Twoja i moja historia. Prezentacja multimedialna dla szkół podstawowych</i> (część 1 dot. anatomii układu płciowego), Rubikon, Kraków 2010. 2. Plansze dydaktyczne G. Węglarczyk, <i>Poznaj siebie</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla ucznia:</u> E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: • uświadomi sobie wartość dziecka w życiu rodziny; • dostrzeże celowość procesów zachodzących w układzie płciowym; • zrozumie zjawiska prowadzące do poczęcia.

SP kl. V – 7 Lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców

Temat: Rodzi się człowiek

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Kształtowanie pozytywnych odniesień do macierzyństwa i ojcostwa. 2. Uświadomienie uczniom, że życie człowieka zaczyna się od poczęcia. 3. Ukazanie piękna rozwoju dziecka w okresie prenatalnym.	1. Przebieg i higiena ciąży. 2. Rozwój człowieka od zapłodnienia do porodu. 3. Potrzeba otoczenia dziecka miłością od poczęcia. 4. Poród jako zadanie dla kobiety i mężczyzny. 5. Przyjęcie dziecka jako nowego członka rodziny.	1. Pogadanka wstępna i wprowadzenie do filmu. 2. Fragmenty filmu <i>Widziane z ukrycia</i> lub film <i>Droga ku narodzinom</i> z serii „Wędrując ku dorosłości”. 3. Pogadanka nt. rozwoju psychicznego i potrzeb dziecka przed narodzeniem. 4. Krótki opis przebiegu porodu z użyciem plansz dydaktycznych. 5. Praca indywidualna – układanie listu do mającego się urodzić bratanka lub siostrzyczki. 6. Odczytanie wybranych listów.	1. T. Król, K. Maśnik, <i>Twoja i moja historia. Prezentacja multimedialna dla szkół podstawowych</i> (część 2 dot. rozwoju dziecka w okresie prenatalnym), Rubikon, Kraków 2007. 2. „Wędrując ku dorosłości”. Filmy dla V-VI klasy szkoły podstawowej. 3. Plansze: G. Węglarczyk, <i>Poznaj siebie</i>, Rubikon, Kraków 2010. 4. Modele dziecka w fazie prenatalnej. <u>Literatura dla ucznia:</u> W. Fijałkowski, <i>Jestem od poczęcia. Pamiętnik dziecka w pierwszej fazie życia</i>, Biblioteka „Niedzieli”, t. 132, Częstochowa 2002. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> D. Kornas-Biela, <i>Wokół początku życia ludzkiego</i>, PAX, Warszawa 2004. W. Fijałkowski, <i>Rodzi się człowiek</i>, WDR, Włocławek 2006 1998.	Uczeń: • utwierdzi się w przekonaniu, że życie człowieka zaczyna się od poczęcia; • nabędzie szacunku dla kobiet w ciąży; • zrozumie, że ciąża i poród są naturalnymi procesami w życiu kobiety; • dowie się o roli mężczyzny jako ojca we wczesnej fazie rodzicielstwa.

SP kl. V – 8 Lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców

Temat: Dojrzewanie: co się ze mną dzieje?

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uświadomienie uczniom wielopłaszczyznowości procesu dojrzewania. 2. Zaznajomienie z podstawowymi przejawami procesu dojrzewania biologicznego i psychicznego.	1. Dojrzewanie jako proces całościowy, dotyczący zarówno ciała człowieka, jak i jego psychiki, emocji, intelektu, życia duchowego i społecznego. 2. Indywidualny rytm dojrzewania oraz rozbieżność w osiąganiu poszczególnych rodzajów dojrzałości. 3. Praca nad sobą jako niezbędny składnik dojrzewania. 4. Podstawowe przejawy dojrzewania biologicznego u dziewcząt i chłopców. 5. Problemy okresu dojrzewania.	1. Pogadanka nt. co to jest dojrzewanie? 2. Krótki wykład nt. przebiegu dojrzewania biologicznego. 3. Praca indywidualna – formułowanie pytań na kartkach dotyczących problemów okresu dojrzewania (odpowiedzi będą omawiane na następnej lekcji).	1. Filmy edukacyjne: <i>Co mi mówi lustro? Dziewczęta – dojrzewanie</i>; „Już dorastam. Chłopcy – dojrzewanie z serii „Wędrując ku dorosłości”. 2. Filmy: <i>Tajemnice kobiecości</i> (3), <i>Tajemnice męskości</i> (4) z serii „Człowiek • Miłość • Rodzina”. 3. Plansze: G. Węglarczyk, <i>Poznaj siebie</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla ucznia:</u> E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> I. Obuchowska, <i>Drogi dorastania. Psychologia rozwoju okresu dorastania dla rodziców i wychowawców</i>, WSiP, Warszawa 2001. R. I. Lopez, <i>Twój nastolatek. Zdrowie i dobre samopoczucie</i>, Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2004.	Uczeń: • zrozumie, że dojrzewanie jest procesem złożonym, zaś jego przebieg mocno zróżnicowany; • pozna typowe przejawy okresu dojrzewania i upewni się, że to, co się z nim dzieje, jest normalne; • zaakceptuje zmiany, jakim podlega jego ciało.

SP kl. V – 9 Lekcja z podziałem na grupy chłopców i dziewcząt

Temat: Trudny czas dojrzewania

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Pogłębienie wiedzy uczniów o okresie dojrzewania. 2. Rozwianie obaw i niepokojów odnośnie do własnego rozwoju. 3. Akceptacja przez uczniów zmian fizycznych i psychicznych związanych z dojrzewaniem.	Nauczyciel odpowiada na pytania uczniów zadane na kartkach na poprzedniej lekcji, grupując je tematycznie.	1. Pogadanka z zastosowaniem metod audiowizualnych (fragmenty filmu, plansze itp.). 2. Praca indywidualna; rozwiązywanie testów: „Dojrzewanie dziewcząt – prawda czy fałsz” w: T. Król, <i>Konspekty lekcji wychowania do życia w rodzinie</i> (s. 21, 25) – dołączone do filmów „Wędrując ku dorosłości”.	1. Filmy wideo o dojrzewaniu: <i>Co mi mówi lustro? Dziewczęta – dojrzewanie</i> i <i>Już dorastam. Chłopcy – dojrzewanie</i> z serii „Wędrując ku dorosłości” lub fragmenty filmów <i>Tajemnice kobiecości</i> (3), <i>Tajemnice męskości</i> (4) z serii „Człowiek • Miłość • Rodzina”. 2. Plansze: G. Węglarczyk, <i>Poznaj siebie</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (red.) <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> R. I. Lopez, <i>Twój nastolatek. Zdrowie i dobre samopoczucie</i>, Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2004.	Uczeń: • rozumie procesy zachodzące w jego ciele i psychice w okresie dojrzewania; • zaakceptuje te zmiany jako naturalny przejaw dorastania; • pozbędzie się lęków i niepokojów związanych z okresem dojrzewania.

SP kl. V – 10 Lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców

Temat: Sfera intymności – sferą bezpieczeństwa

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uzmysłowanie, że wstydlivość w naturalny sposób broni godności osobistej. 2. Uświadczenie uczniom, że jest dotyk dobry i taki, który budzi wewnętrzny opór. 3. Kształtowanie postawy asertywnej; umiejętności mówienia „nie” w sytuacjach podejrzanych. 4. Wzmocnienie w dzieciach przekonania, że nie są same i fakt zagrożenia powinny natychmiast zgłosić osobom bliskim.	1. Rozróżnienie kontaktów społecznych, które wymagają różnych stopni bliskości fizycznej. 2. Wprowadzenie pojęcia wstydu i intymności. 3. Prawo człowieka do intymności i nietykalności osobistej. 4. Sytuacje naturalne: – intymne części ciała, które wymagają zabiegów higienicznych, – kontakty ze służbą zdrowia – konieczne. 5. Przysyłanie nagości dziedzictwem kulturowym, akceptujemy je. 6. Sfera intymności zastrzeżona – barierą dla świata obcych. Jeśli ktoś próbuje ją przekroczyć – nie pozwól na to, uciekaj i zgłoś ten fakt dorosłym. 7. Potrzeba nieufności i dystansu wobec obcych ludzi.	1. Opowiadanie nauczyciela o potrzebie miłości i bliskości fizycznej członków rodziny (obrazowane zdjęciami, slajdami, dziełami malarskimi itp.). 2. Pogadanka: – o neutralności kontaktów społecznych, np. gest podania ręki, – o naturalnej sytuacji nagości u lekarza. 3. Ćwiczenie asertywności (praca w małych grupach): – co powiem, jeśli ktoś obcy proponuje mi przejażdżkę samochodem, – zaprasza mnie do swojego domu, – chce ofiarować upominek... itp. 4. Zakończenie. Nauczyciel uwrażliwia uczniów na sytuacje i miejsca niebezpieczne, radzi, jak ich unikać.	Międzynarodowa Konwencja o Prawach Dziecka. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010. E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: • uświadczy sobie konieczność zachowania ostrożności w nawiązywaniu kontaktów z obcymi ludźmi; • odważy się mówić „nie” w sytuacjach tego wymagających; • nie będzie miał oporów w zgłoszeniu zaistnienia sytuacji podejrzanej.

SP kl. V – 11

Temat: Odpowiedzialność za słowo

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uwrażliwienie uczniów na konieczność kontrolowania swoich wypowiedzi. 2. Kształtowanie dobrego smaku w wyborze czasopism. 3. Ukazanie potrzeby pracy nad własnym rozwojem poprzez wybór czasopism ambitnych.	1. Zdefiniowanie pojęć „informacja” i „plotka” oraz próba odróżnienia ich. 2. Plotka: „Słowo wyleci wróblem, a wołem powraca”. 3. „Dziewczyńska” skłonność do plotkowania, rozumienie skutków takich zachowań. 4. „Jeśli chcesz wiedzieć, co u ciebie nowego, to zapytaj znajomych”, czyli o plotce towarzyskiej. 5. Plotki o gwiazdach, gwiazdeczkach i idolach materiałem treściowym młodzieżowych czasopism (moda, seks, amory). Byłakość autorytetów. 6. Wulgarne słownictwo zaprzeczeniem kultury. 7. Czasopisma młodzieżowe. Przedstawienie oferty periodyków wspierających wszechstronny rozwój młodego człowieka.	1. Pogadanka: Znaczenie słów w życiu człowieka. 2. Odczytanie lub recytacja wiersza Jana Brzechwy <i>Ptasie plotki</i>. 3. Praca ze słownikami. 4. Praca w grupach. Przygotowanie i inscenizacja „plotki-olbrzyma” (uczniowie dopowiadają na ucho coraz bardziej skomplikowaną wersję jakiegoś wydarzenia). 5. Praca w grupach: przegląd młodzieżowych czasopism – analiza porównawcza ich wartości. 6. Pogadanka podsumowująca.	1. Słownik języka polskiego. 2. Słownik wyrazów obcych. 3. Julian Tuwim, <i>Ptasie plotki</i>. 4. Camille Claude – <i>rzeźba Plotkarki</i>. 5. Czasopisma dziecięce i młodzieżowe: popularne oraz bardziej ambitne, np. „Victor”, „Młody Technik”, „Zwierzaki” itp. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010. E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: • zrozumie, że należy wzmocnić czujność na jakość i prawdziwość wypowiedzianych słów, sądów, opinii. • podwyższy poziom wrażliwości na krzywdę, którą można wyrządzić plotkowaniem; • zdobędzie rozeznanie i potrafi odróżnić czasopismo płytke od ambitnego i ciekawego poznawczo.

SP kl. V – 12

Temat: W kręgu kolegów i koleżanek

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uwrażliwienie na potrzeby kolegi, koleżanki. 2. Wzmocnienie umiejętności niepoddawania się presji klasowej „elity”. 3. Kształtowanie pozytywnych cech osobowości. 4. Rozładowywanie w sposób taktowny napięcie wynikających z nierównego statusu majątkowego.	1. Mieć kolegę, koleżankę – sposób na przezwyciężenie samotności. 2. Uczynni i „sobki”, czyli dawcy i biorcy. 3. O pomaganiu innym i otrzymywaniu pomocy. 4. Cechy dobrego kolegi (rzetelność, prawdomówność, uczynność, życzliwość itd.). 5. Ciągła otwartość na nowe kontakty koleżeńskie (np. na obozie, na wycieczce, w klubie sportowym, we wspólnocie klasowej i pozaszkolnej itd.). 6. Ciężki los indywidualisty lub klasowego kozła ofiarnego. 7. Szkolne targowisko próżności; jak się uodpornić na prymitywną licytację posiadania.	1. Pogadanka wstępna oparta na literaturze. 2. Emisja filmu <i>Koleżeństwo</i> i pogadanka po filmie. 3. Praca w małych grupach: a) uczniowie wypisują po 4 cechy, które charakteryzują dobrego kolegi i po 4 cechy antykolegi; b) uczniowie przyczepiają karteczki do 2 sylwetek ludzkich. 4. Odczytanie, omówienie wyników pracy uczniów (synteza). 5. Podsumowanie przez uczniów lub nauczyciela.	1. Film: <i>Koleżeństwo</i> z serii „W drodze ku dorosłości”. 2. Fragment książki F. H. Burnett, <i>Tajemniczy ogród</i>, albo J. Jurgielewiczowej, <i>Ten obcy</i>. <u>Literatura dla ucznia:</u> E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: • potrafi dostrzegać potrzeby innych i wychodzić im naprzeciw chętnie i życzliwie; • doceni humor, takt, delikatność, inteligencję, życzliwość (itp.) kolegów; • dojrzeła do stwierdzenia, że o wartości człowieka nie decyduje pełen portfel; • widzi potrzebę bronienia klasowej ofiary.

SP kl. V – 13

Temat: Rola mężczyzny w życiu rodzinnym

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uświadomienie, że ojciec i dziadek są osobami, które wprowadzają nastolatków w świat, chcą ich chronić przed złem, nauczyć żyć, dbają o byt materialny rodziny. 2. Wzmocnienie autorytetu ojca i dziadka.	1. Ojciec i dziadek przewodnikami w poznawaniu świata. 2. Czas rozmowy z ojcem i dziadkiem – czasem zyskanym. 3. Wspólna praca, działanie może być nauką i twórczością, która daje satysfakcję. 4. Rola mężczyzny w utrzymaniu rodziny.	1. Zapowiedź tematu. Odczytanie wiersza Cz. Miłosza <i>Ojciec objaśnia</i> lub opowiadania Z. Żurakowskiej <i>Pójdziemy w świat</i> oraz fragmentów powieści M. Musierowicz <i>Opium w rosale</i> – o dziadku Kreski, profesorze Dmuchańcu. 2. Pogadanka o roli ojca i dziadka w życiu młodego człowieka i potrzebie wspólnej rozmowy, pracy. 3. Jako podsumowanie – emisja fragmentów filmów z serii „Wędrując ku dorosłości” (wspólne rozmowy z ojcem i dziadkiem, odpoczynek, świętowanie, praca).	1. Cz. Miłosz, <i>Ojciec objaśnia</i>. 2. Z. Żurakowska, <i>Pójdziemy w świat</i>. 3. M. Musierowicz, <i>Opium w rosale</i>. 4. Filmy z serii „Wędrując ku dorosłości” (odc. 1-2), Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> J. Pulikowski, <i>Warto być ojcem</i>, Wyd. Jerozolima, Poznań 2002. J. Pulikowski, <i>Jak wygrać ojcostwo</i>, Edycja Św. Pawła, Częstochowa 2005. <i>Ojcostwo</i>, praca zbiorowa pod. red. A. Augustyna SJ, WAM, Kraków 1998.	Uczeń: • zrozumie, czym są starania ojca i dziadka dla wspólnoty rodzinnej; • dostrzeże ojca jako osobę niezastąpioną; • wzmocni więź między nim a ojcem i dziadkiem.

SP kl. V – 14

Temat: Rola kobiety w życiu rodzinnym

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Wzbudzenie refleksji nad rolą matki i babci w życiu rodzinnym. 2. Uzmysłowanie, że współczesna kultura burzy stereotyp roli kobiety i mężczyzny w życiu rodzinnym. 3. Wyposażenie uczniów w umiejętności komunikowania się: wywiad, dyskusja.	1. Praca zawodowa matek – kataklizm czy dobrodziejstwo? 2. Tata w fartuchu – władca zdetronizowany? Śmieszny? 3. Mama – strażniczka domu. Dobrze to czy źle? 4. Babcia pomocnicą mamy. 5. Wkroczenie nowoczesności i zachwianie klasycznym modelem ról rodzinnych.	I etap: zapowiedź tematu spotkania na kilka tygodni wcześniej i wyznaczenie zadań dla 3 grup. 1. grupa: Nagranie wywiadu z pracującymi zawodowo i pracującymi w domu kobietami (z osobami bliskimi, sąsiadami) nt. wad i zalet pracy zawodowej kobiet. 2. grupa: Przygotowanie dramy wg tekstu J. Tuwima <i>Spóźniony słowik</i> (recytacji, inscenizacji, kostiumów). 3. grupa: Przygotowanie dramy wg tekstu M. Żałuckiego <i>Pan Słowik</i>. II etap: prezentacja w klasie: 1. grupa – klasowi dziennikarze prezentują swój dorobek – wywiady. 2. grupa – odgrywanie ról: <i>Spóźniony słowik</i>. 3. grupa – odgrywanie ról: <i>Pan Słowik</i>. Omówienie dramy. III etap: dyskusja – pro i contra – pracy zawodowej kobiet. Wnioski i podsumowanie.	1. Dyktafon lub telefon komórkowy z dyktafonem. 2. Teksty literackie: J. Tuwim, <i>Spóźniony słowik</i>, M. Żałucki, <i>Pan Słowik</i>. 3. Rekwizyty, kostiumy do inscenizacji. <u>Literatura dla ucznia:</u> E. Purzycka, M. Selke, <i>Wędrując ku dorosłości – ćwiczenia dla uczniów kl. V</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> M. Braun-Gałkowska, <i>Psychologia domowa</i>, Wyd. KUL, Lublin 2008. E. Sujak, <i>Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie</i>, Rubikon, Kraków 2007. J. i J. Pulikowscy, <i>Jak wygrać macierzyństwo? Instrukcja obsługi</i>, Edycja Św. Pawła, Częstochowa 2004.	Uczeń: • potrafi scharakteryzować współczesne czasy pod kątem podziału ról kobiety i mężczyzny; • przekona się, że mężczyzna powinien bez uszczerbku na honorze pomagać w gospodarstwie domowym; • nabywa sprawności w komunikacji międzyludzkiej.

SP kl. VI – 1

Temat: Wspólnota rodzinna i zachodzące w niej relacje

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uzmysłowienie potrzeby budowania domowego mikroklimatu oraz kontrolowania doboru własnych słów, gestów, mimiki itd. 2. Pogłębianie empatii – przyglądania się innym, aby wczuć się w ich nastrój, potrzeby i oczekiwania. 3. Uzmysłowienie faktu, że rozsądek dorosłych i spontaniczność młodych niekoniecznie muszą doprowadzić do „eksplozji”. Obie strony mogą się od siebie wiele nauczyć.	1. Istota komunikacji werbalnej i niewerbalnej. 2. Jakość wypowiedzi (treść, intonacja) gwarantem dobrej komunikacji międzyludzkiej. 3. Dwie wizje świata i dwie recepty na życie: buńczuczna młodość i rozsądek dorosłych. Dlaczego tak trudno przyjmować pouczenia dorosłych? Czy konieczne trzeba się sparzyć, aby się czegoś nauczyć? 4. Poprawienie komunikacji w rodzinie: • uwarunkowania dobrego kontaktu, • zwiększenie empatii, • umiejętność słuchania.	1. Pogadanka wstępna. 2. Opowiadanie (mit o Dedalu i Ikarze) ilustrowane reprodukcją P. Breughla. 3. Wprowadzenie do filmu <i>Rodzinka na ringu</i> – zwrócenie uwagi na przyczyny domowych konfliktów. 4. Projekcja filmu. 5. Pogadanka: Jak rozwiązywać konflikty; komentowanie obejrzanego fragmentu filmu. 6. Pogadanka podsumowująca.	1. Mit: Dedal i Ikar. 2. P. Breugel, <i>Upadek Ikara</i>. 3. Film <i>Rodzinka na ringu</i> z serii „Wędrując ku dorosłości”, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> T. Król, <i>Konspekty lekcji wychowania do życia w rodzinie</i> – dołączone do filmów „Wędrując ku dorosłości”, Rubikon, Kraków 2008. E. Sujak, <i>Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: • rozumie potrzebę panowania nad słowem i gestem; • zda sobie sprawę, jak niebezpieczne są słowa „zawsze” i „nigdy”; • dowie się, że drobna kolizja w rodzinie nie jest tragedią i nie powinna decydować o zerwaniu więzi; • uczy się przeproszać i wybaczać; • przyjmie do wiadomości, że doświadczenia dorosłych mogą być pomocą w poznawaniu i doświadczaniu świata.

SP kl. VI – 2

Temat: Dom moich marzeń

Cele i zadania	Treści	Materiały i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Podkreślenie, jak ważna jest atmosfera wnętrza, jego duchowego klimatu, który na szczęście nie jest zależny od materialnego statusu rodziny. 2. Wywołanie w uczniach nadziei na ich pogodną przyszłość, którą mogą wziąć w swoje ręce. 3. Uwrażliwienie uczniów na piękno natury, które powinno wkraczać do domu (np. drewno, suszone rośliny itp.)	1. Dom może być skromny, ale szczęśliwy. To miejsce, do którego się wraca, by zregenerować siły fizyczne i duchowe. 2. Dom cichą przystanią. Ciepło domowe: współodczuwanie, współrozumienie, współdziałanie, szacunek i miłość. 3. Na czym polega intymność wnętrza, intymność domu? Co wpływa na nastrój wnętrza? 4. Różnorodność wizji domu, ale jego istota ta sama.	1. Prezentacja utworów literackich oddających atmosferę domu. 2. Fragmenty filmów z serii „Wędrując ku dorosłości” ze zwróceniem uwagi na: a) relacje uczuciowe i komunikację między członkami rodziny, b) wystrój domu. 3. Praca w 3 grupach (tłem piosenka <i>W moim magicznym domu</i>). a) pierwsza grupa projektuje wnętrze wymarzonego domu, b) druga maluje słowami pomieszczenie, w którym można dobrze się czuć, c) trzecia układa wiersze o domu (konwencja dowolna). 4. Przedstawienie wyników prac i podsumowanie.	1. Stanisław Grochowiak, <i>Na słotę</i>. 2. Konstanty Ildefons Gałczyński, <i>Wizyta</i>. 3. Wizje różnych domów w powieściach, np. Małgorzaty Musierowicz. 4. Czasopisma, katalogi z wystrojem wnętrz mieszkalnych: różne style, mody, drobiazgi nadające mieszkaniu klimat. 5. Fragmenty filmów „Wędrując ku dorosłości”. 6. Piosenka: <i>W moim magicznym domu</i> (śl. M. Czaplińska, wyk. H. Banaszak). <u>Literatura dla nauczyciela:</u> M. Braun-Galkowska, <i>Psychologia domowa</i>, Wyd. KUL, Lublin 2008. E. Sujak, <i>Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie</i>, Rubikon, Kraków 2002.	Uczeń: • dostrzeże, że w domu najważniejsza jest atmosfera, którą tworzy dobre słowo i czasem „groszowa” dekoracja; • zda sobie sprawę, że zmierza powoli ku dorosłości i będzie kreatorem swojego domu; • odkryje urok piękna, które niekoniecznie jest kosztowne.

SP kl. VI – 3

Temat: Rozwiązywanie konfliktów

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Nauka rozwiązywania konfliktów poprzez umiejętne postępowanie. 2. Pomoc w nawiązywaniu prawidłowych relacji z rodzicami.	1. Zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych: modele „wiaduktu”, „sygnalizacji świetlnej”, „ręcznego sterowania ruchem”, „skrzyżowanie bez sygnalizacji”. 2. Rozpoznawanie sytuacji konfliktowych i próby ich rozwiązania.	1. Praca indywidualna z tekstem (<i>Wędrując ku dorosłości</i> , red. T. Król). 2. Pogadanka: wyjaśnienie poszczególnych modeli rozwiązywania konfliktów. 3. Burza mózgów: określanie sytuacji konfliktowych w rodzinie. 4. Praca w grupach: szukanie optymalnej metody rozwiązywania konkretnych sytuacji konfliktowych.	1. Arkusze szarego papieru z narysowanymi modelami rozwiązywania konfliktów. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i> , Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> M. Braun-Gałkowska, <i>Psychologia domowa</i> , Wyd. KUL, Lublin 2008. F. Fischaleck, <i>Uczciwa kłótnia małżeńska. Jak rozwiązywać konflikty</i> , Wyd. PAX, Warszawa 2000.	Uczeń: • zrozumie konieczność zapobiegania konfliktom poprzez umiejętne postępowanie; • dowie się, że egzystowanie w grupie (także w rodzinie) wymaga kompromisów; • nabędzie praktycznych umiejętności rozwiązywania prostych konfliktów.

SP kl. VI – 4

Temat: Umiejętność świętowania

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Umysłowanie naszych korzeni kulturowych, religijnych i rodzinnych. 2. Położenie nacisku na współuczestnictwo w przygotowaniach do świąt. 3. Rozwijanie empatii – szczególnie istotne w doborze prezentów i tworzeniu świątecznej atmosfery.	1. Tradycje świąteczne: rodzinne, religijne, narodowe. 2. Przygotowanie do świąt nie tylko od strony zewnętrznej. 3. Znaki świąteczne – ich niepowtarzalny urok i wymowa z okazji Adwentu, Bożego Narodzenia, Nowego Roku, „ostatków”, Wielkiego Postu, Wielkanocy, Zielonych Świątek, Wszystkich Świętych, Andrzejek, itp. 4. Prezenty w rodzinie: • na czym polega dawanie? • radość dawania, • prezenty od dziecka „za grosik”, • prośba dziecka otwiera serca, • podarunki dla potrzebujących.	1. Rozmowa kierowana: • Z czym kojarzą się określone święta? (zapis na tablicy), • Hierarchizacja skojarzeń podanych przez uczniów. 2. Uczestnictwo domowników w przygotowaniu świąt: emisja fragmentu filmu <i>W rodzinie</i> z serii „Wędrując ku dorosłości”. 3. Pogadanka podsumowująca: a) tradycje, obrzędy, zwyczaje – ich różnorodność w naszych domach, regionach i w naszej Ojczyźnie; b) świętowanie czynnikiem integrującym rodzinę.	1. J. Twardowski, <i>Życzenia</i>. 2. T. Nowak, <i>Wigilia wyjęta z pamięci</i>. 3. Z. Kossak, <i>Rok polski</i>. 4. M. Braun-Gałkowska, <i>W tę samą stronę</i>, Warszawa 1998. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> M. Braun-Gałkowska, <i>Psychologia domowa</i>, Wyd. KUL, Lublin 2008.	Uczeń: • powinien zrozumieć, że nie można poprzestać na oprawie zewnętrznej uroczystości, aby nie zatracić wrażliwości i sensu świąt; • pogłębi wiedzę o tradycji narodowej i wzmocni związek emocjonalny z przeszłością; • zda sobie sprawę, że jest zintegrowany z rodziną oraz małą i dużą ojczyzną.

SP kl. VI – 5 Lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców

Temat: Odmienność płci – urokiem i wzajemnym uzupełnianiem się

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uświadomienie różnic między chłopcami i dziewczętami ujawniających się w różnych aspektach życia. 2. Poznanie konsekwencji wynikających z tych różnic. 3. Akceptacja tego, że jest się chłopcem, dziewczynką.	1. Dwa światy, ale czym byłby jeden bez drugiego? 2. Różnice w rozwoju psychoseksualnym dziewcząt i chłopców: • inne zainteresowania, pasje, zabawy; • „pedanteria” dziewczynki a „stajnia Augiasza” chłopców; • inne marzenia dziewczynki i chłopca; • myślenie: u chłopców zdolność do myślenia abstrakcyjnego i syntezy, u dziewcząt zdolność do analizy i intuicji.	1. Pogadanka wstępna: Co to znaczy być Ewą? Co to znaczy być Adamem? 2. Praca w małych grupach: a) na osobnych karteczkach (w 2 kolorach) uczniowie wypisują cechy charakterystyczne dla dziewcząt i chłopców; odmienne cechy, zachowania, np. • typy zabaw; • stosunek do porządków; • obowiązkowość; • pomoc w domu; • problem mody (ubranie, fryzura); • pasje, zainteresowania; • sposób spędzania wolnego czasu; • plany, marzenia itp. b) przypinanie karteczek na arkusze zbiorcze i sesja plakatowa. 3. Omówienie wyników: różnice i podobieństwa Adama i Ewy. 4. Podsumowanie: fragment filmu <i>Do progu dojrzenia</i>.	1. Film <i>Do progu dojrzenia</i> (2) z serii „Człowiek • Miłość • Rodzina”. 2. Zestawy dwukolorowych karteczek. 3. Dwa duże arkusze papieru. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007. E. Ozimek (red.), <i>Wychowanie do miłości. Scenariusze lekcji dla szkoły podstawowej</i>, red. E. Ozimek, Oficyna Współczesna, Poznań 2001.	Uczeń: • bardziej zaakceptuje swoją rolę jako kobiety i jako mężczyzny; • wzbudzi potrzebę szanowania płci przeciwnej.

SP kl. VI – 6 Lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców

Temat: Higiena okresu dojrzewania

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Kształtowanie prawidłowych nawyków higienicznych. 2. Uświadomienie uczniom konieczności samodzielnego dbania o swoje zdrowie. 3. Ukazanie potrzeby prowadzenia higienicznego trybu życia.	1. Zasady utrzymania higieny ciała w okresie dojrzewania (mycie, środki higieniczne, sposób ubierania się). 2. Higiena intymna: konieczność częstego mycia, zmiany bielizny, u dziewcząt higiena w czasie miesiączki. 3. Zasady prowadzenia zdrowego trybu życia: właściwe odżywianie, wypoczynek, ruch fizyczny, sen. 4. Samodzielność w utrzymaniu higieny ciała i zdrowego trybu życia.	1. Pogadanka. 2. Praca indywidualna: Projektuję mój własny kącik czystości w domowej łazience. 3. Praca w grupach: Układamy plan jednodniowej wycieczki klasowej zgodnie z zasadami zdrowego trybu życia. 4. Ćwiczenie: Higiena, higiena (z: <i>Ćwiczeń</i>, s. 28). 5. Prezentacja wyników prac grup i podsumowanie.	1. Koperty z wyciętymi kartonikami zawierającymi rysunki lub nazwy rozmaitych środków czystości i przedmiotów higieny osobistej. 2. Arkusze szarego papieru i kolorowe pisaki. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> R. I. Lopez, <i>Twój nastolatek. Zdrowie i dobre samopoczucie</i>, Wyd. Lekarskie PZWL, Warszawa 2004.	Uczeń: • zapozna się z podstawowymi zasadami higieny osobistej, • będzie umiał zastosować środki i przedmioty służące utrzymaniu higieny, • zrozumie znaczenie prowadzenia zdrowego trybu życia.

SP kl. VI – 7 Lekcja z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców

Temat: **Moje ciało zasługuje na szacunek**

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Kształtowanie u uczniów postawy szacunku dla ciała. 2. Zwrócenie uwagi na potrzebę intymności każdego człowieka. 3. Uświadomienie uczniom prawa do obrony własnej intymności.	1. Szacunek dla ciała swojego i innych ludzi. 2. Jak przejawia się brak szacunku dla własnego ciała? (brak higieny, niewłaściwy ubiór, narażanie się na niebezpieczeństwo). Brak szacunku dla ciała innych ludzi: agresja fizyczna, wyśmiewanie, obmowa, wulgarne słownictwo dotyczące części ciała, wulgarne dowcipy, obsceniczność np. w internecie. 3. Stopnie bliskości w kontaktach z innymi ludźmi: bliskość intymna, poufna (matka); bliskość koleżeńska; dystans w stosunku do obcych. 4. Sposoby obrony własnej intymności.	1. Burza mózgów: W jaki sposób dbamy o swoje ciało? 2. Pogadanka podsumowująca: Ciało człowieka jest wartością i należy się mu szacunek. 3. Praca w grupach: Jakiego działania świadczą o braku szacunku dla ciała własnego oraz innych ludzi? 4. Określanie sfer intymności: Jak blisko mogę przebywać z mamą? kolegą/koleżanką? osobą obcą? (rysowanie kręgów na podłodze). 5. Pogadanka: Jak mogę bronić się, gdy ktoś przekracza granice dopuszczalnej bliskości? 6. Ćwiczenia: 21, 22, 23 z: <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla kl. VI.</i>	1. kartki papieru. 2. kreda kolorowa. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007. J. Augustyn, <i>Integracja seksualna</i>, WAM, Kraków 2006.	Uczeń: • nabędzie postawę szacunku dla własnego ciała i innych ludzi; • nauczy się rozróżniać przejawy braku szacunku dla ciała; • pozna sposoby ochrony własnej intymności.

SP kl. VI – 8

Temat: Ja w grupie rówieśniczej

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Zwrócenie uwagi na wyalienowanie z grupy – rozważenie przyczyn tego typu sytuacji. 2. Podkreślenie ważności problemu wyjścia z dobrym słowem ku rówieśnikom. 3. Uczulenie na konieczność zajęcia postawy asertywnej, gdy oferta środowiska kłóci się z wewnętrznymi przekonaniami.	1. Nasze otoczenie: rodzina, koledzy. 2. Problem samotności – niełatwej i gorzkiej. 3. Dowartościowanie samego siebie w samotności jest trudne. 4. Jestem sobkiem czy też mam trudności z nawiązywaniem kontaktów? 5. Jak znaleźć się w grupie, w której będę akceptowany? 6. Czy warto zgadzać się na każdą cenę, aby wejść do grupy? 7. Czego od siebie wymagać, by być dobrym kolegą i nie skarżyć się na samotność?	1. Pogadanka. Wprowadzenie do filmu. Zwrócenie uwagi na przyczyny samotności. 2. Projekcja filmu <i>Nie jestem sam</i>, cz. II, <i>Koleżeństwo</i>. 3. Pogadanka po filmie: Przyczyny, które uniemożliwiają wejście w grupę. 4. Ćwiczenia usprawniające uczniów w skutecznym komunikowaniu się, ćwiczenia: 24, 29 z: <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla kl. VI</i>.	1. Film <i>Nie jestem sam</i>, cz. II, <i>Koleżeństwo</i>, z serii: „W drodze ku dorosłości”. 2. Materiały do ćwiczeń. T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. K. W. Vopel, <i>Gry i zabawy interakcyjne dla dzieci i młodzieży</i>, Jedność, Kielce 1999. T. Król (red.), <i>Film na lekcjach „Wychowanie do życia w rodzinie”</i>, Rubikon, Kraków 2002.	Uczeń: • zastanowi się nad swoją pozycją w grupie rówieśniczej i polepszy z nią komunikację; • przyjrzy się krytycznie samemu sobie; • zrozumie, że umiejętność wyboru najlepszego kolegi jest cenna; • dojrzeje do empatii i towarzyszenia osobie odrzuconej przez grupę.

SP kl. VI – 9

Temat: Blaski i cienie koleżeństwa

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uświadomienie uczniom wpływu grupy koleżeńskiej na zachowania człowieka. 2. Ćwiczenie postawy asertywnej. 3. Wzmocnienie pozytywnych relacji w zespole klasowym.	1. Istota koleżeństwa; kto jest moim kolegą, koleżanką? 2. Korzyści i zagrożenia, jakie niosą ze sobą związki koleżeńskie: pomoc wzajemna, wspólne zabawy, wspólna nauka; pozytywne lub negatywne wzorce zachowań. 3. Presja grupy – umiejętność odmawiania; w każdej sytuacji powinno się pozostać sobą, żyć w zgodzie z własnym odczuciem dobra i zła. 4. Asertywność – sposób na bycie sobą bez krzywdzenia innych.	1. Praca z tekstem: T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości</i> (podręcznik). 2. Praca w grupach – korzyści i zagrożenia płynące z koleżeństwa. 3. Pogadanka podsumowująca – wnioski z pracy grupowej uczniów. 4. Praca indywidualna; opracowywanie odpowiedzi odmownych w sytuacji wystąpienia presji grupy. 5. Warsztat „Jestem pełen zalet”; praca indywidualna i na forum klasy. Zajęcia integrujące i budujące poczucie własnej wartości.	1. Arkusze szarego papieru oraz kolorowe pisaki. 2. Kartki z opisami sytuacji obrazujących presję grupy. 3. Czyste kartki papieru. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (red.), <i>Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas V-VI szkoły podstawowej</i>, Rubikon, Kraków 2010. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007. K. Słupek, <i>Myślę więc jestem... rozsądny – jak zapanować nad impulsywnością w działaniu</i>, Rubikon, Kraków 2010.	Uczeń: • uświadomi sobie pozytywne znaczenie więzi koleżeńskich; • nauczy się rozróżniania sytuacji, w których występuje presja grupy; • nabędzie umiejętność mówienia „nie”; • podniesie własną samoocenę.

SP kl. VI – 10

Temat: Rozsądne gospodarowanie pieniędzmi

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Nauka rozsądnego wydawania pieniędzy. 2. Zrozumienie sensu i sposobów oszczędzania. 3. Rozróżnianie rzeczy potrzebnych od zachcianek. 4. Zrozumienie rangi pieniądza pośród innych wartości, takich jak miłość, zdrowie. 5. Wykształcenie dystansu wobec cudzej zamożności, ochronienie uczniów przed zachłannością.	1. Jak rozsądnie planować wydatki: • rzeczy konieczne, • rzeczy potrzebne, • rzeczy zbędne. 2. Jak zaplanować oszczędności. 3. Znaczenie pieniądza – pieniądz pośród innych wartości. 4. Pieniądz – konieczny środek do zdobycia szczęścia? 5. Czy warto dzielić się z innymi? (bezsens zachłanności). 6. Dlaczego nie lubimy skąpców? 7. Pieniądze szansą do czynienia dobra (filantropia, sponsorowanie, działania charytatywne itp.).	1. Pogadanka. Omówienie reprodukcji dzieł T. Makowskiego <i>Skąpiec</i> lub analiza wybranego tekstu literackiego. 2. Piszemy: a) testament miliardera: wypowiedzi pisemne uczniów (imienne lub anonimowe); b) plan wydatków miesięcznego (np. 30 zł/mies.) 3. Odczytanie wybranych prac uczniów. 4. Ćwiczenia: 30, 31 z: <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla kl. VI.</i>	1. J. Parandowski, <i>Przygoda króla Midasa</i>. 2. A. Oppman, <i>Złota kaczką</i>. 3. Tadeusz Makowski, re-produkcja dzieła <i>Skąpiec</i>. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> K. Ostrowska, <i>W poszukiwaniu wartości</i>, Rubikon, Kraków 2004.	Uczeń: • umie rozsądnie planować wydatki i potrafi oszczędzać; • nie będzie gardził kolegą biedniejszym i gorzej oceniał ludzi mniej zamożnych; • poszerzy słownictwo, np.: skąpiradło, skąpiec, dusigrosz, liczykrupa, mieć węża w kieszeni.

SP kl. VI – 11

Temat: TV – konkurentką naszej wyobraźni

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uzmysłowienie uczniom konieczności selekcjonowania i wyboru programów TV. 2. Kształtowanie umiejętności panowania nad czasem. 3. Uzmysłowienie dzieciom, że wyobraźnia jest wielkim atutem.	1. TV nie musi być wrogiem, jeśli się uruchomi rozsądek i ma poczucie czasu oraz obowiązku. 2. Wyobraźnia dziecka wypowiada wojnę nudzie. 3. Człowiek z wyobraźnią – człowiekiem bogatym. 4. Niebezpieczeństwo telemanii.	1. Analiza wiersza S. Grochowiaka <i>Telewizor</i>. 2. Emisja fragmentu filmu <i>Media i my</i> (6) z serii „Wędrując ku dorosłości”. 3. Refleksja po filmie. 4. Ćwiczenia: 32, 33 z: <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla kl. VI</i>. 5. Drama: • wprowadzenie – odczytanie baśni H. Ch. Andersena <i>W teatrze</i>; • praca w grupach: przygotowanie do dramy; • odegranie ról: „Opowieść starej walizki”, ewentualnie – szkatułki, pozytywki itp.; • wrażenia aktorów i widzów – wypowiedzi uczniów; • prowadzący podsumowuje wypowiedzi uczniów.	1. S. Grochowiak, <i>Telewizor</i>. 2. Film <i>Media i my</i> (6) z serii „Wędrując ku dorosłości”, Rubikon, Kraków 2008. 3. H. Ch. Andersen, <i>W teatrze</i>. 4. Rekwizyty – stara szkatułka, pozytywka lub walizka. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> M. Braun-Gałkowska, <i>Psychologia domowa</i>, Wyd. KUL, Lublin 2008.	Uczeń: • nabywa odporności, aby nie oglądać TV zachłannie i bezmyślnie; • stara się poprawnie wartościować i wybierać programy; • umie odmówić oglądania filmów bez ingerencji osób trzecich; • zda sobie sprawę, że wyzwolenie własnej wyobraźni to klucz do przeżywania świata.

SP kl. VI – 12

Temat: Jak nie zgubić się w hipermarkecie świata?

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
- Ostrzeżenie uczniów przed iluzoryczną wizją świata jako miejsca wiecznej rozrywki, luzu i sukcesu. - Wzmocnienie czujności u młodzieży, aby nie wierzyła wszystkiemu bezkrytycznie. - Uzmysłowienie nastolatkom, na czym polega manipulowanie jednostkami.	- Lawina ofert współczesnego świata – jak żyć lekko, łatwo i przyjemnie. - Zawrót głowy wobec rosnącego tempa życia. - Kinematograficzne wzorce, idole, świat reklam, gier komputerowych, internetu, telefonu komórkowego a szara rzeczywistość. - Syndrom człowieka sukcesu – biada niezaranym, nieudacznikom. - Presja pieniądza, który jest środkiem do osiągnięcia prestiżu. - Powierzchniowość w hierarchizowaniu dobra i zła; relatywizm moralny. - Słownictwo i konieczność panowania nad nim w szkole i poza nią. - Jak stronić od używek i mówić „nie”. - Najtrudniej jest wymagać od samego siebie.	- Pogadanka wstępna nauczyciela. - Emisja fragmentów filmu <i>Media i my</i>. - Refleksja po filmie. - Praca w małych grupach: - po wcześniejszej zapowiedzi nauczyciela uczniowie przynoszą jak najwięcej reklam, plakatów hasel z billboardów itp., - wybór jednego hasła, reklamy..., - krytyczna analiza obrazu, treści – zapis na arkuszu, - prezentacja pracy przez lidera. - Ćwiczenia: 34, 35, 36 w: <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla kl. VI</i>. - Podsumowanie prac grup, wnioski (może też wyniknąć dyskusja).	- Film <i>Media i my</i> (6) z serii „Wędrując ku dorosłości”, Rubikon, Kraków 2008. - Plakaty, czasopisma, kolorowe magazyny kobiece i nie tylko. - Arkusze czystego papieru, flamastry, mazaki. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> M. Braun-Gałkowska, <i>W tę samą stronę</i>, Warszawa 1998. B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: - doceni ostrożność i zdystansowanie wobec złudnych mirażów świata; - nabędzie umiejętności odmawiania; ma wewnętrzne przekonanie o słuszności swojego „nie”; - obniży u siebie lęk, że jest gorszy, jeśli nie podąża za ogólnym trendem mody, szpanu itp.

SP kl. VI – 13

Temat: O wartości rodziny

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Dostrzeżenie walorów szerszego rodzinnego kręgu. 2. Umiejętność okazywania wdzięczności członkom rodziny. 3. Uzmysłowanie uczniom, że różnice zdań i zderzenie interesów pod wspólnym dachem są szkołą życiową.	1. Starzy i młodzi – symboliza jest możliwa. 2. Wartość budowania więzi – zastrzyk siły wewnętrznej: poczucie akceptacji i bezpieczeństwa. 3. Okazywanie uczuć osobom bliskim. 4. Rodzeństwo. „Gdy Jaś i Małgosia wspomagają się nawzajem, to i Baba Jaga nie da im rady”. Przyjaźń między rodzeństwem jest możliwa i wskazana. „Kto się lubi – ten się czubi”, czyli o niegroźnych utarczkach między rodzeństwem. 5. Babcia i Dziadzio – niekoniecznie starej daty. Rozmowa z nimi wzbogaca i poucza. Rady i porady Babuni; Dziadzio – złota rączka i cierpliwy towarzysz spacerów.	1. Pogadanka wstępna wraz z odczytaniem wybranych tekstów literackich. 2. Zdania niedokończone, np. (wypowiedzi pisemne uczniów) „Cieszę się, gdy moja siostra...”, „Chociaż mój brat... to...”, „Ponieważ moja babcia... to...”, „Nie lubię, gdy mój brat...”. 3. Odczytanie niektórych odpowiedzi i wykorzystanie ich jako motywu przewodniego dramy. 4. Drama – scenki rodzinne; metoda odwróconych ról. • przygotowanie w grupach, • odegranie ról na forum klasy, • odegranie ról odwróconych, • aktorzy i widzowie dzielą się wrażeniami. 5. Omówienie dramy. Podsumowanie.	1. M. Aureliusz, <i>Rozmyślenia</i> (część wstępna). 2. W. Broniewski, <i>Do wnuczki</i>. 3. T. Różewicz, <i>Oda do teściowej</i>. 4. Karty ze zdaniami niedokończonymi. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> M. Braun-Gałkowska, <i>Psychologia domowa</i>, Wyd. KUL, Lublin 2008. E. Sujak, <i>Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie</i>, Rubikon, Kraków 2007.	Uczeń: • bardziej docenia kontakt z dziadkiem, babcią i rodzeństwem; • potrafi w nich dojrzeć sprzymierzeńców, pomocników i doradców; • wzmacnia relację z rodzeństwem; • czuje się mocniej związany z rodziną, a tym samym silniejszy.

SP kl. VI – 14

Temat: Przekaz wartości, tradycji i zwyczajów w rodzinie

Cele i zadania	Treści	Metody i formy pracy z uczniami	Środki dydaktyczne	Osiągnięcia
1. Uzmysłowanie uczniom wartości uniwersalnych, które są gwarantem rozwoju osobistego i szczęścia rodzinnego. 2. Kształtowanie umiejętności odróżniania tego, co jest ważne i co mniej ważne, czyli hierarchizacja wartości. 3. Uzmysłowanie potrzeby respektowania w życiu wartości i zachęta do samodoskonalenia się.	1. Współczesne zagrożenia wynikiem: a) obojętności wobec norm etycznych; b) relatywizmu moralnego. 2. Rola rodziny w kształtowaniu hierarchii wartości: a) wychowanie w rodzinie, dobre wzorce; b) zwyczaje i tradycje, które wzmacniają więzi rodzinne; c) współdziałanie i współpraca z członkami rodziny; d) miłość mobilizująca do rozwoju. 3. Odpowiedzialność młodych za kierowanie swoim rozwojem poprzez dokonywanie właściwych wyborów zgodnie z przyjętym systemem wartości.	1. Pogadanka wstępna: a) wyjaśnienie pojęć: etyka, wartości, tradycje, zwyczaje, weryfikacja, kultywować, b) weryfikacja systemu wartości rodziców dokonywana przez dzieci w okresie dojrzewania. 2. Lista wartości, tradycji i zwyczajów kultywowanych w rodzinie. Technika „śniegowej kuli”: - Etap 1: Uczeń indywidualnie opracowuje listę wartości, tradycji i zwyczajów stanowiących o wartości domu. - Etap 2: Praca w parach – tworzenie wspólnej listy. - Etap 3, 4, 5, 6 – wg techniki „śniegowej kuli”. 3. Zapis listy wartości, tradycji i zwyczajów w formie plakatu. 4. Pogadanka podsumowująca o łańcuchu pokoleń i odpowiedzialności za dokonywane wybory obecnie i w przyszłości.	1. Duży kolorowy karton na klasowy plakat. 2. Kolorowe flamastry. 3. Karteczki dla uczniów i kolorowe kartki dla grup. 4. Słownik wyrazów obcych, słownik języka polskiego, leksykony. <u>Literatura dla ucznia:</u> T. Król (i in.), <i>Wędrując ku dorosłości. Ćwiczenia dla uczniów kl. VI</i>, Rubikon, Kraków 2008. <u>Literatura dla nauczyciela:</u> B. Charczuk (red.), <i>Wygrajmy razem. Wychowanie do życia w rodzinie. Scenariusze zajęć dla szkół podstawowych i specjalnych</i>, Rubikon, Kraków 2007. K. Ostrowska, <i>W poszukiwaniu wartości. Cz. I, Ja – inni</i>, Rubikon, Kraków 2004.	Uczeń: • uzmysłowi sobie po raz kolejny rolę rodziny w przekazywaniu wartości i norm moralnych; • potrafi dokonać hierarchizacji wartości; • doceni starania rodziców jako wychowawców i przyjaciół; • uświadomi sobie, że system wartości, który otrzymał, przekaże kiedyś swoim dzieciom, spojrzysz na tradycję i zwyczaje jako na niezaprzeczalne wartości.

Strona główna **Promocje** Polecamy O nas Pomoc Kontakt Zapowiedzi

Jesteś tutaj: strona główna

opcje zaawansowane

Agresja i przemoc

Uzależnienia

Wychowanie

Teatr w szkole

Wiedza o społeczeństwie

Wychowanie moralne

Teatr w szkole

Poradnik psychologa

Pakiety promocyjne

Planowanie rodziny

Nowości

WEDRUJĄC KU DOROSŁOŚCI Filmy dla uczniów klas I-III liceum, technikum i szkół zawodowych

Autor: Autorzy: Król Teresa, Krystyna Maśnik,
Cykl sześciu filmów na zajęcia wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas I-III liceum, technikum i szkół zawodowych.
W sprzedaży od września
CENA PROMOCYJNA

Cena: 195,00 PLN
Do koszyka

WEDRUJĄC KU DOROSŁOŚCI Filmy edukacyjne dla SP

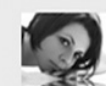
Autor: Autorzy: Król Teresa, Krystyna Maśnik,
Filmy edukacyjne dla klas V-VI szkoły podstawowej **Środek dydaktyczny zalecany do użytku szkolnego przez MEN. Numer zalecenia 2429...
CENA PROMOCYJNA

Cena: 195,00 PLN
Do koszyka

Nowości

ZŁOŻYŁEM OBIETNICĘ Jak wiara zmieniła moje życie
Autor: Nicola Legrottaglie
Pewnego wieczoru klęczałem w ciemnościach i modliłem się: „Panie Boże, który mówisz, że

JAK SOBIE RADZIĆ ZE ZMĘCZENIEM I WYCZERPIANIEM
Autor: Fiona Marshall
Zmęczenie to cicha epidemia, odbierająca nam wszelką

Polecamy

Metody twórczej resocjalizacji.
Teoria i praktyka
wychowawcza

Autorska koncepcja nowoczesnego podejścia do resocjalizacji nieprzystosowanych społecznie nieletnich!

przejdź

www.ksiegarniarubikon.pl

